

Іванова Т. В.,
доктор наук з державного управління, професор,
проректор з навчальної та виховної роботи
Національного авіаційного університету

ВИЩА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті розглядаються проблеми освіти; зокрема вищої; в контексті європейського сталого розвитку; виокремлено фактори; що впливають на розвиток сучасної системи освіти; і вимоги сучасної цивілізації до особистості людини;

Ключові слова: *освіта; вища освіта; європейський освітній простір; сталий розвиток*

Постановка проблеми та її актуальність. Всесвітня та європейська парадигма збалансованого розвитку інтегрує в цілісний поступовий рух суспільні зусилля на досягнення якісних змін в освіті; науці; економіці; соціальному; екологічному та духовному середовищах; житті суспільства. Особлива роль належить саме освіті та науці як рушійній силі якісних змін в суспільстві.

Оскільки входження України у європейській освітній простір відбувається швидкими темпами; вбачаємо доцільним подальше пристосування системи вищої освіти України до європейської; адже саме вища освіта повинна бути початковим елементом трансформації суспільства до сталого розвитку; який буде забезпечувати потреби людства у втіленні своїх уявлень про сталий розвиток у реальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання; пов'язані з дослідженням важливості освіти; зокрема вищої; розглядалися великою кількістю авторів; зокрема таких як: Ю.Богач; Т.Боголіб; Є.Бойко; Д.Гришнова; Б.Данилишин; К.Грищенко; М.Євнух; В.Євтушевський; С.Єрохін; І.Каленюк; К.Корсак; В.Куценко; В.Луговий; С. Михаць; О.Навроцький; К.Павловський; К.Павлюк; О.Поліщук; О.Сидоренко; А.Чухно; Г.Штейн; В.Юхименко; В.Яблонський та інші.

Аналіз останніх джерел та публікацій свідчить про те; що на сьогодні висвітлення питань вищої освіти у європейському освітньому просторі; залишається актуальним. Україна робить впевнені кроки на шляху забезпечення належного місця у світовій освітній спільноті; але все одно залишаються невирішеними багато проблем реформування вищої освіти України та недослідженими перспективи її розвитку.

Метою наукової статті є визначення факторів; що впливають на розвиток системи вищої освіти України в контексті європейського сталого розвитку.

Викладення основного матеріалу дослідження.

На порозі входження світової спільноти в третє тисячоліття виняткового значення набуває освітньо-наукова сфера і; зокрема; вища освіта; яка в умовах швидкого наростання глобальних загроз поступальному розвитку окремих країн та всього людства покликана стати основним засобом формування здатних до вирішення нових проблем фахівців; джерелом знань і методів для урівноваженого співіснування людини та її довкілля.

Саме освіта значною мірою обумовлює завтрашній день планети та світового співтовариства в цілому; в якому зростає розуміння ролі освіти як інструмента сталого розвитку і забезпечення добробуту людей.

Розвиток системи вищої освіти в європейських країнах здійснюється під впливом тих технологічних; економічних і соціальних перетворень; які відбуваються у світовому освітньому просторі.

Освіта є базовим елементом трансформації суспільства до сталого розвитку; основним фундаментом людського розвитку; сталого розвитку. Якщо фундамент міцний; то майбутнє нації має перспективи; бо саме освіта плекає інтелектуальний та духовний потенціал країни; встановлює нову систему цінностей [2].

Сьогодні багато дискутується необхідність побудови моделі освіти для сталого розвитку цивілізації; що зумовлено; насамперед; фундаментальними протиріччями розвитку як суспільства; так і самої освіти.

По-перше; саморозуміння освіти; як передачі (а також накопичення; відтворення) знань і культури від минулих поколінь теперішнім виявилось; неадекватним щодо задоволення потреб сучасності.

По-друге; сучасний освітній процес знаходиться у протиріччі не тільки з сучасністю; але й з майбутнім; оскільки система цінностей; цілей та ідеалів; що функціонують сьогодні в освітньому просторі; не адаптована до майбутнього; яке б влаштувало як усе людство; так і конкретну людину.

Освіта повинна “передбачати” і випереджати уявою життєво важливі інтереси і потреби майбутніх поколінь людей; реалізувати принцип “рівності поколінь” в освітній сфері світового суспільства має відбутися кардинальний поворот до майбутнього відповідно до цілей стійкого розвитку цивілізації. На майбутнє має бути зорієнтована і свідомість людей (індивідуальна і суспільна). Варто зазначити; що ще три десятиліття тому на необхідність “футуризації” свідомості і діяльності звернув увагу Е.Тоффлер; зазначаючи; що тільки на основі кардинальної зміни свідомості людей можлива плідна діяльність населення всієї планети щодо запобігання екологічній катастрофі; та й інших глобальних катаклізмів [6]. Така зміна суспільної свідомості можлива тільки в результаті використання найбільш масового соціального процесу; який називається освітою. Для освіти це є новим важливим завданням.

Адже; освіта є невід’ємною складовою розвитку суспільства і відіграє головну роль у суспільному прогресі. Вона служить універсальним засобом вирішення багатьох проблем людини і суспільства; а саме: впливає на відновлення наукового потенціалу суспільства; бере участь у суспільному відтворенні; у соціалізації індивіда; спонукає економічний і соціальний розвиток суспільства та сприяє соціальній мобільності. Розуміння цього надалі дозволить визначити вектори розвитку вітчизняної системи вищої освіти; адже майбутнє будь-якого суспільства визначається стратегією й тактикою освітньої політики; в тій мірі; у якій освіта формує людину; формує суспільство.

Освіта перетворює і спрямовує життя суспільства; зберігаючи у ньому все те; що має цінність для людини; визначає стратегію і реалістичні умови розвитку суспільства; перетворюючи його із “суспільства сьогодні” на “суспільство завтра”; формує нове мислення громадян; нове бачення смислу життя. У такому контексті освіта виступає як один із засобів забезпечення сталого розвитку [1].

Національна система освіти відображає нинішній трагічний стан українського суспільства; який слід якнайшвидше подолати. Для його вирішення не достатньо існуючого потенціалу освітньої системи. Вітчизняна система освіти ще не має належного освітянського менеджменту і управління; які відповідали б сучасним європейським вимогам.

Сьогодні у системі вищої освіти України відбуваються; перетворення; які пов’язані з постійною адаптацією до зміни умов зовнішнього середовища.

Саме тому; на даний час традиційна освіта неспроможна вчасно реагувати на гострі проблеми та повною мірою задовольняти потреби сьогодення.

Система вищої освіти потребує значного вдосконалення; тобто належного оперативного зворотного зв’язку для виявлення слабких місць; відповідних чутливих управлінських рішень; що можуть реалізовуватися через впровадження дієвого аудиту і запровадження індикаторів; які широко застосовують для моніторингу інтенсивності просування на шляху збалансованого розвитку багатьох держав світу.

Розвиток системи вищої освіти в європейських країнах здійснюється під впливом тих технологічних; економічних і соціальних перетворень; які відбуваються у світовому освітньому просторі.

Сучасна система вищої освіти; яка бере до уваги світові наукові тенденції; - ключовий чинник у створенні передових ідей; запорука динамічного розвитку економіки і суспільства з огляду на те; що нині життя вимагає розв’язати нові завдання; котрі постають перед науково-освітньою галуззю України; яка палко прагне долучитися до розвинених; демократичних країн Європи [3].

Входження української вищої освіти до єдиного європейського (світового) освітнього та наукового простору – складне; багатогранне та довгострокове завдання; яке потребує вирішення багатьох питань як на державному рівні.

Для того; щоб українська вища освіта ефективно виконувала ці важливі завдання; необхідне її оновлення з урахуванням актуальних світових тенденцій розвитку освіти у широкому соціально-економічному контексті.

Вища освіта потребує глибокої; а не поверхової реформи; на базі якої можна провести поступовий; а не штурмовий перехід до освіти задля збалансованого розвитку; що передбачає вищий ступінь свідомості; духовності; культури.

На сучасному етапі реформування освіти має утвердитися нова позиція стосовно вищої освіти; як до інструменту соціалізації індивідуума; його адаптації до життя в урбанізованому середовищі в умовах розвитку громадянського; інформаційного суспільства [4]. Такий підхід до розуміння освіти дає змогу представити її як нову освітню галузь з надпредметними функціями; спрямованими на формування європейських орієнтацій до вищої освіти.

Інтеграція України у європейський науково-технологічний та конкурентний простір зумовлює потребу у формуванні інноваційної моделі розвитку вищої освіти [5]. Нажаль; Україна зволікає з реформуванням системи вищої освіти.

Нинішня освіта мала б сприяти всебічному розумінню єдності світу. Освіта повинна отримати статус стратегічної; масштабної; важливої пріоритетної галузі; з розширеним і оновленим змістом; формою та методами навчання в умовах інформатизації суспільства цілому.

Сьогодні варто ставити питання не про розвиток і вдосконалення освіти; а про новий її статус і важливу роль у розбудові системи освіти для збалансованого розвитку держави; суспільства.

Висновки. Таким чином; вища школа кожної країни є складником світової освітньої системи; могутнім фактором сталого розвитку. Освіта – передумова для досягнення сталого розвитку суспільства і найважливіший інструмент ефективного управління; обґрунтованого прийняття рішень і демократичних перетворень. Тому розвиток сталого суспільства слід розуміти як безперервний процес навчання; дослідження проблем і дилем; де правильні відповіді й рішення можуть змінюватися з накопиченням досвіду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Архипова С.П.* Якість освіти у контексті вимог сучасності [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchu/N135/N135p011-014.pdf
2. *Дробноход М.* Сьогодення і проблеми вищої школи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://www.anvsu.org.ua/index.files/Articles/Drobnokhod2.htm>
3. Освіта України в ХХІ столітті: проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://ua.textreferat.com/referat-13090-1.html>
4. *Палисюк О.* Основні проблеми системи вищої освіти в Україні та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://www.osvitata.com/osvita-ta-vlada/osnovni-problemi-sistemi-vischo-osviti-vukra-ni-ta-shlyachi-ch-virishennya.html>
5. *Радомська Л.А.; Стадній А.С.* Українська система вищої освіти: переваги й недоліки болонського процесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Radomska_Stadny.php
6. *Розумний А.* Вища освіта в контексті глобалізації [Електронний ресурс] / А. Розумний. – Режим доступу: http://dt.ua/EDUCATION/vischa_osvita_v_konteksti_globalizatsiyi-27068.html

Т. В. Иванова

ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ В КОНТЕКСТЕ ЕВРОПЕЙСКОГО УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Резюме. В статье рассматриваются проблемы; в частности высшей; в контексте европейского устойчивого развития; выделены факторы; влияющие на развитие современной системы образования; и требования современной цивилизации к личности человека;

Ключевые слова: образование; высшее образование; европейское образовательное пространство; устойчивое развитие.

T. Ivanova

HIGHER EDUCATION IN THE EUROPEAN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary. The article deals with the problems of education; particularly higher education; in the context of the European sustainable development; singled out the factors that influence the development of the modern education system and the requirements of modern civilization to the human person;

Keywords: education; Higher Education; European educational space; Sustainability